

Asia: VN/5904/2019

Luonnos Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Diaarinumero VN/5904/2019

Lapin yliopisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa Suomen arktisen politiikan strategian luonnoksesta. Lausunto keskittyy kohtiin, jotka liittyvät erityisesti yliopiston arktisen osaamiseen kokonaisuuteen. Yliopiston arktisen osaamisen tutkimusyksiköt (Arktinen keskus) ja tutkijat ovat kommentoineet osaltaan strategiaa, myös Lapin yliopiston koordinoima UArctic verkosto on arvioinut strategiakokonaisuutta omilla havainnoillaan.

Strategia kokonaisuudessaan vastaa hyvin yliopiston tavoitteita ja huomioi hyvin arktisen osaamisen merkityksen Suomen kansallisissa ja globaaleissa tavoitteissa. Lapin yliopiston profiilissa ja vahvuusaloissa arktisen osaamisen edistäminen ml. saamen- ja alkuperäiskansatutkimuksen kehittäminen on erityisessä merkityksessä. Arktinen osaaminen on myös Lapin korkeakoulukonsernin (toimijoina Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu) strategiassa vahvasti läsnä.

Tieteellisen tiedon merkitys Suomen arktisen strategian perustana on hyvin jäsenneilty perustellusti, sen sijaan arktisen taiteen ja kulttuurin eri muotojen esille nostamiseen olisi voitu tuoda laajempaa näkemystä sekä strategiatavoitteita ja strategisia toimenpiteitä monipuolistamaan. Nykyisellä maininnalla taiteen ja kulttuurin huomioiminen jää vähäiseksi, erityisesti taiteen merkitys arktisten yhteisöjen ja kulttuurien voimavarana jää liian kapeaksi. Myös arktisen taiteen tutkimuksen näkökulma olisi voinut olla vahvemmin esillä.

Arktisen osaamisen (tutkimus, koulutus, taiteellinen toiminta) rahoituksen pirstaleisuus ja lyhytjänteisyys on seikka, joka strategiassa ja etenkin sen toimeenpanossa tulee kansallisesti ottaa

erityiseen tarkasteluun. Arktisen osaamisperustan rakentamisessa (huippututkimus- ja osaaminen) perusrahoituksen turvaaminen on kriittinen tekijä, eikä kansallisesti ja globaalisti merkittävää profiilia ja siihen liittyvää tietoperustaa tulisi jättää monesti lyhytkestoisen hankerahoituksen varaan.

Arktisessa strategiassa on tärkeä huomioida korkea-asteen koulutuksen yhdenvertainen saatavuus sekä tieteen ja tutkitun tiedon saavutettavuus. Sen alueellinen turvaaminen tulisi nostaa enemmän esille myös strategiatasolla. Yritysten liiketoiminnan edistäminen ja julkisen hallinnon kehittäminen myös tulevaisuudessa edellyttää korkeatasoista tutkimusta ja TKI -osaamista myös pohjoisen arktisilla alueilla. Alueella olevat tiede- ja tutkimusorganisaatiot pystyvät tähän tehtävään aluelähtöisesti toimiessaan vastaamaan hyvin omien kumppanuus- ja vuorovaikutusverkostojen tuella.

Digitalisaation mahdollisuudet arktisen alueen hyvinvoinnin edistämisesä on hyvä maininta, mutta samalla tulisi myös huolehtia siitä, miten eri väestöryhmät (esim. vanhukset, vammaiset), joilla digitaaliset valmiudet ovat syystä tai toisesta vaillinaiset, eivät olisi suuressa vaarassa pudota kokonaan digitaalisesti tuotettujen palveluiden ulkopuolelle. Arktisilla alueilla myös tietoverkkojen ja digivälineiden saatavuus ei ole itsestään selvyyys, mikä myös aiheuttaa ongelmia palveluiden digitaaliseen toteutukseen.

Yksittäisinä havaintoina strategian muotoiluihin yliopisto esittää, että luonnon monimuotoisuus otettaisiin mukaan jo otsikkotasolle (esim. luku 1 ja 3), ei pelkästään ilmastomuutoksen näkökulmasta.

Uskelin Riikka
Lapin yliopisto